

GINČAI SU MUITINE. KĄ VERTĖTŲ ŽINOTI?

Jonas Sakalauskas
Advokatų kontoros
SORAINEN advokatas
www.sorainen.com

Muitinė savo veikloje priima įvairaus pobūdžio sprendimų, todėl siekiant tinkamai įgyvendinti savo teises, svarbu tinkamai nustatyti priimto sprendimo pobūdį. Nuo šio įvertinimo priklauso taikytinos ginčų nagrinėjimo tvarkos ypatumai, teisingumo nustatymas, procedūrinių ir procesinių terminų skaičiavimas.

▪ **Muitinės veiksmai, kurie gali būti skundžiami**

Suinteresuotas asmuo turi teisę skųsti ne bet kokį muitinės veiksmą. Skundžiamas sprendimas turi atitikti šiuos pagrindinius požymius: sprendimo tiesioginis ir individualus taikymas suinteresuotam asmeniui, keliantis tam tikras teises pasekmes; sprendimas susijęs su muitų teisės aktu taikymu. Taip pat suinteresuotas asmuo turi teisę skųsti muitinės sprendimo nepriėmimą, jeigu muitinė teisės aktu nustatyta tvarka nepriima sprendimo pagal suinteresuoto asmens prašymą.

▪ **Ginčų rūšys: mokestiniai ir nemokestiniai ginčai**

Santykiuose su muitine gali kilti dviejų rūšių ginčai – mokestiniai ir nemokestiniai ginčai. Mokestiniai ginčai kyla dėl muitinės priimamų sprendimų, kuriais muitinė veikdama kaip mokesčių administratorius priima individualaus pobūdžio sprendimą, pagal kurį mokesčių mokėtojui ar susijusiam asmeniui naujai apskaičiuojamas ir nurodomas sumokėti mokesčiai. Pastebėtina, jog mokesstinės prievolės atsiradimą gali sąlygoti įvairios muitinės vertinamos aplinkybės, tame tarpe muitinės procedūrų tvarkos pažeidimai, prekių klasifikavimo, kilmės taisyklių įgyvendinimas. Jeigu muitinės galutinė sprendimo išvada ir jo teisinės pasekmės pasireiškia papildomų mokesčių apskaičiavimu, tai parodo mokesstinę tokio ginčo prigimtį.

▪ **Privaloma ikiteisminė ginčų nagrinėjimo tvarka**

Vienas iš ginčų su muitine ypatumas būdingas tiek mokestiniais, tiek nemokestiniais ginčams yra privaloma ikiteisminė ginčų nagrinėjimo tvarka. Tačiau ginčo pobūdis lemia ir atitinkamus ikiteisminės ginčų nagrinėjimo tvarkos skirtumus.

Mokestiniais ginčams yra taikoma speciali ginčų nagrinėjimo tvarka. Skundas dėl teritorinės muitinės sprendimo (pvz. dėl patikrinimo ataskaitos, kuria apskaičiuojami mokesčiai) pateikiamas Muitinės departamentui, o Muitinės departamento sprendimas ar jo nepriėmimas yra skundžiamas Mokestinių ginčų komisijai arba teismui pagal išimtinį teritorinį teisingumą (Vilniaus apygardos administraciniam teismui).

Pažymėtina, jog mokestinių ginčų nagrinėjimo tvarka taip pat taikoma nagrinėti skundus dėl teritorinės muitinės ir (ar) Muitinės departamento sprendimo neatleisti nuo baudų, delspinigių mokėjimo.

Nemokestiniai ginčai yra sprendžiami pagal Muitinės įstatymo nustatytą ginčų nagrinėjimo tvarką – dėl teritorinių muitinių ir specialiųjų muitinės įstaigų sprendimų ir jų nepriėmimo skundai teikiami Muitinės departamentui, o dėl Muitinės departamento sprendimų ir jų nepriėmimo – Vyriausiajai administracinių ginčų komisijai arba teismui.

▪ **Ginčų pobūdžio vertinimo problematika, mokesčių bylų rūšys**

Sudėtingesnis ginčo pobūdžio vertinimas, kai mokesčio ginčo metu muitinė priima sprendimus, susijusius su mokesetine prievole, pvz., dėl mokesstinės prievolės įvykdymo užtikrinimo, dėl sprendimų, susijusių su priverstinių importo maito išieškojimo sustabdymu, nepriemokos sumokėjimo atidėjimu arba išdėstymu. Tai nėra mokestiniai ginčai, todėl jiems netaikoma mokesčių ginčų nagrinėjimo tvarka.

Tokio pobūdžio ginčai nėra mokestiniai, tačiau yra kilę dėl mokesčių, t.y. dėl specifinių mokesčių administratoriaus (teritorinės muitinės, Muitinės departamento) veiksmų, susijusių su mokesčių administravimu. Taigi įstatymai išskiria mokesčių bylas į dvi rūšis: mokesčius ginčus ir kitas mokesčių bylas. Kitoms mokesčių byloms nėra taikoma jau minėta mokesčių ginčų nagrinėjimo tvarka. Tačiau šiems ginčams nemokesčių ginčų nagrinėjimo tvarka irgi negali būti taikoma visa apimti, o būtent teisė teikti skundą Vyriausiajai administracinių ginčų komisijai. Ši komisija neturi kompetencijos spręsti tiek mokesčių ginčų, tiek kitų mokesčių bylų.

▪ **Teisingumas**

Nemokestinuose ginčiuose ir dėl kitų mokesčių bylų (t.y. nesusijusių su mokesčiais ginčais, tačiau kilusių iš mokesčių ginčų) Muitinės departamento priimti sprendimai yra

Nukelta į 7 psl.

Atkelta iš 6 psl.

skundžiami administraciniuose teismuose pagal teritorinės muitinės ar jos įstaigos buveinės vietą. Tuo tarpu Vilniaus apygardos administraciniame teisme nagrinėjami skundai tik dėl tų Muitinės departamento priimtų sprendimų, kurie skundą teikiančiam asmeniui sukelia tiesiogines teises pasekmes.

Ginčų teisingumo taisyklių privalu laikytis dėl keleto priežasčių. Teritorinės muitinės ar specialiosios muitinės įstaigos sprendimo neapskundimas ikiteismine tvarka (teikiant skundą Muitinės departamentui), o skundo padavimas tiesiogiai teismui, sąlygos skundo palikimą nenagrinētu. Taip pat teismas atsisakys priimti skundą, jeigu pareiškėjas nesilaikė teritorinio teisingumo taisyklių, pavyzdžiui nemokestiniame ginče pateikiamas skundas Vilniaus apygardos administraciniam teismui, nors ginčijamą sprendimą yra priėmusi Klaipėdos teritorinė muitinė.

Šių taisyklių pažeidimo galimas padarinys – termino teisės aktų nustatyta tvarka skundams paduoti pasibaigimas.

Teismų praktikoje laikomasi nuostatos, jog aplinkybė, kad skundas buvo paduotas teismui nesilaikant privalomos skundo nagrinėjimo Muitinės departamente tvarkos ar pateiktas netinkamai nustačius ginčo pobūdį (mokestinis ar nemokestinis), nelaikomos aplinkybėmis, leidžiančiomis atnaujinti skundo pateikimo terminą. Todėl suinteresuotam asmeniui dėl šios klaidos gali būti apribota teisė apskųsti jam taikomą sprendimą.

Paminėtina, jog terminas teikti skundą mokestiniame ginče yra 20 dienų, o skundą dėl nemokestinio pobūdžio muitinės sprendimų – vienas mėnuo nuo sprendimo gavimo ar nuo tos dienos, kurią baigiasi muitinei taikomas terminas sprendimo priėmimui.

▪ Patarimai teikiant skundą

Teikiant skundą ikiteismine ginčo nagrinėjimo tvarka, tikslinga nurodyti visus skundo pagrindus ir pateikti turimus įrodymus ar nurodyti aplinkybes, dėl kurių pareiškėjas negali pateikti atitinkamų įrodymų.

Tai ypač aktualu mokestiniuose ginčiuose, kadangi ginčą nagrinėjanti institucija (pvz. Mokestinių ginčų komisija) gali palikti skundą dalyje nenagrinētu ar nevertinti dalies įrodymų ar aplinkybių, kurie nebuvo vertinami Muitinės departamento, taip pat gali grąžinti ginčą nagrinėti iš naujo Muitinės departamentui.

Praktikoje teikiant skundą teismui, nurodytų neigiamų padarinių taikymas pasitaiko rečiau, kadangi bylą nagrinėja pagal pareiškėjo nurodytą teismui teikiamo skundo pagrindą. Be to, teisės aktai nenumato aiškaus ribojimo administracinėje byloje teikti naujų įrodymų. Tačiau jeigu atitinkamų įrodymų vertinimas yra priskiriamas muitinės kompetencijai, teismas gali grąžinti bylą muitinei naujam nagrinėjimui bei jai pavesti įvertinti šiuos įrodymus.

▪ Skundo padavimas ir muitinės sprendimo vykdymo stabdymas

Skundo padavimas dėl muitinės priimto sprendimo, kylančio iš nemokestinių santykių, pagal bendrą taisyklę nestabdo jo galiojimo. Tačiau teisės aktai numato aplinkybes, kurioms esant sprendimo vykdymas gali būti sustabdytas. Tokiomis aplinkybėmis laikomas rimtas pagrindas manyti, jog sprendimas neatitinka teisės aktų reikalavimų arba pateikiami įrodymai dėl sprendimo vykdymo sukeltos nepataisomos žalos pareiškėjui.

Tuo tarpu skundo, kilus mokestiniam ginčui, padavimas stabdo ginčijamų mokesčių, baudų ir delspinigių priverstinį išieškojimą. Tačiau jei apskundžiamas muitinės sprendimas, pagal kurį privaloma mokėti muitus, tokio sprendimo apskundimas nestabdo mokestinės nepriemokos išieškojimo vykdymo. Šiuo atveju taip pat yra nustatyta išimtis – muitinė gali sustabdyti priimto sprendimo dėl muitų priverstinio išieškojimo vykdymą, jeigu yra rimtas pagrindas manyti, kad apskųstasis sprendimas neatitinka teisės aktų arba dėl jo suinteresuotam asmeniui gali būti padaryta neatitaisoma žala ir tik turint garantiją, kurios dydis yra pakankamas mokestinės prievolės įvykdymui užtikrinti.